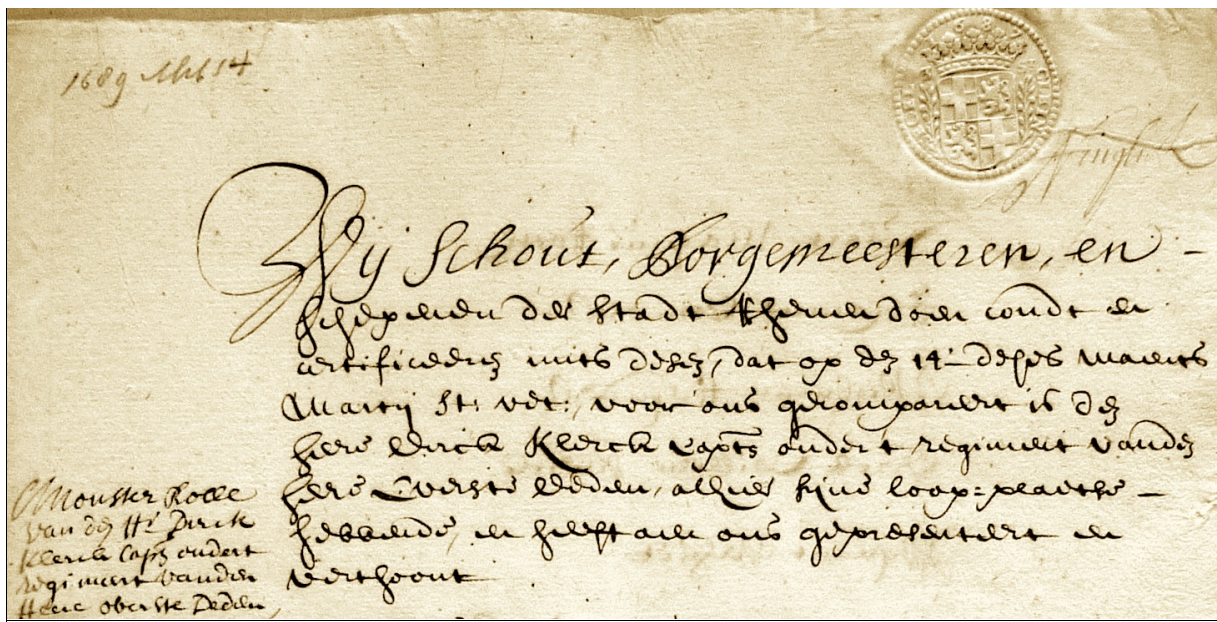

MONSTERROL VAN DE COMPAGNIE VAN DIRK KLERCK

IN HET REGIMENT VAN DEDEM OP 14 MAART 1689

Inleiding en transcriptie van Herman de Wit, Maarssen, 2012.

De bewerker geeft toestemming aan de Stichting Geneaknowhow om dit document op haar website te publiceren.

INLEIDING

De Hollandse Oorlog van Frankrijk, Engeland en de bisschop van Münster tegen de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden van 1672 tot in 1678, werd beëindigd met het sluiten van de Vrede van Nijmegen. Daarna werd de omvang het Staatse Leger, zoals het leger van de Republiek werd genoemd, verkleind door regimenten op te heffen en door het aantal 'hoofden' per compagnie te verlagen. Een gebruikelijke methode om kosten te besparen. Toen Frankrijk in 1688 opnieuw de oorlog zocht, eerst op Duits grondgebied (Palts) en in Ierland, werden ook de Zuidelijke Nederlanden weer door de Franse troepen bedreigd. Daarop besloot de Raad van State in januari 1689 dat het Staatse Leger weer in omvang moest gaan toenemen. Dat betekende dat het aantal mannen per compagnie weer werd verhoogd en dat er daarnaast drie nieuwe regimenten moesten worden opgericht¹. Het was het begin van wat later de Negenjarige Oorlog zou gaan heten, die pas in 1697 zou eindigen met de Vrede van Rijswijk.

De nieuw op te richten regimenten hadden als eigenaars C.W. van Dedem, H. de Brauw en J.W. van Claubergen. Elk regiment zou uit twaalf compagnieën gaan bestaan, elke compagnie op zijn beurt zou eenenzeventig '*uyt eenderhande couleur*' geklede personen gaan tellen, oftewel alle mannen zouden qua kleur gelijke kleding moeten dragen. De eigenaar annex de kolonel van het regiment Van Dedem heette voluit Coenraad Willem Baron van Dedem².

Eén van de kapiteins van het regiment Van Dedem was Dirk Klerck, aan wie de opdracht was verstrekt om een compagnie samen te stellen. Als loopplaats had hij Rhenen gekregen, oftewel in die stad moest hij zijn mensen verzamelen. Het werven van manschappen gebeurde gewoonlijk door de (onder)officieren van een compagnie.

De inrichting van de compagnie was voorgeschreven. De drie hoogste officieren waren de kapitein, de luitenant en de vaandrig. Zij hadden elk een jongen, die als knecht fungeerde. Elke compagnie moest twee sergeanten en twee tamboers hebben, en ook een sollicitateur. Die laatste was belast met de financiën van de compagnie. Vervolgens moest men nog zestig mannen hebben, wat het totaal van de compagnie van kapitein Dirk Klerck op eenenzeventig mannen zou brengen³.

Dirk Klerck was in 1656 in Rhenen geboren als zoon van Gerard Klerck, raad en burgemeester van Rhenen, Gecommitteerde ten Vergadering der Heeren Lands van Utrecht en gedeputeerde der Staten van Utrecht, en zijn tweede echtgenote Frederica Vonck van Lienden. Op het moment dat Dirk Klerck tot kapitein van het regiment Van Dedem werd benoemd was hij nog ongehuwd. Dirk zou in dit regiment blijven dienen en werd in 1702 tot majoor en in 1704 tot luitenant-kolonel bevorderd. Hij overleed in 1710 kinderloos, maar met achterlating van zijn vrouw Elberta Verschoor.

In het archief van Rhenen is een beperkte hoeveelheid militaire informatie bewaard gebleven, waaronder dus de officiële lijst van de gemonsterde compagnie van Dirk Klerck van 14 maart 1689. Deze officiële monsterrol bevat twee op papier gedrukte zegels, waaronder die van het kleinzegel. De meeste mannen op de lijst lijken niet uit Rhenen afkomstig te zijn geweest.

¹ F.J.G. ten Raa, *Het Staatse Leger 1568-1795*, deel 7, pag. 279.

² De bekende plaatsen waar krijgsverrichtingen van dit regiment plaatsvonden zijn: 1691 Vlaanderen, 1692 Charleroi, 1695 Namen, 1702 Keizersweert, Hulst, 1703 Vlaanderen, Bonn, 1706 Ramillies, Meenen, 1708 Oudenaarden, Wijnendaal en 1710 Douai. Verder wordt het regiment o.a. genoemd in: 1699 Utrecht, 1701 Doesburg, 1702 Borculo en 1705 Nijmegen.

³ R.J.G.A.A. Gaspar en E. Nijland, *Komen en gaan van militairen in en uit de vestingstad Doesburg van 19 april 1579 tot 31 september 1810 volgens het 'Boek van statuten en resolutiën' en aangevuld met verspreide gegevens in het Oud-Archief der gemeente Doesburg*, p. 54: De auteurs melden een monsterrol van kapitein Harman Sloot in het regiment Van Dedem van 28 april 1689, die in totaal 68 man zou bevatten. Als bron gebruikten zij: Streekarchivariaat De Liemers en Doesburg, Oud-Archief Doesburg, inv.nr. 2576 (xxvi).

Op het moment dat een monsterrol werd opgemaakt, moesten de mannen verklaren dat zij door de kapitein voor zijn compagnie waren geworven. Zij werden gemonsterd, d.w.z. ze werden geïnspecteerd en in de praktijk betekende dit, dat zij waren voorzien van de nodige kleding, wapens en een eerste aanbetaling van hun soldij, het zogenaamde aanritsgeld. De kapitein had met de monsterrol een bewijs dat hij had voldaan aan de aan hem opgedragen orders.

Deze transcriptie van de monsterrol is een letterlijke weergave van de tekst in de officiële (gezegelde) monsterrol van 14 maart 1689⁴. Gebruikelijke afkortingen en samentrekkingen zijn voluit geschreven.

Gelukkig zijn er naast deze monsterrol, ter vergelijking, nog twee lijsten bewaard gebleven die betrekking hebben op dezelfde compagnie in deze tijd. De eerste lijst bevindt zich in het Rhenens archief in hetzelfde inventarisnummer als de officiële lijst. Het bevat namen van personen die in de periode van 15 tot en met 18 februari 1689 zijn gepresenteerd ten behoeve van de compagnie van Dirk Klerck. Deze lijst uit februari bevat slechts een deel van de mensen uit deze compagnie, omdat het werven van de manschappen nog gaande was. Op die lijst staan bovendien enkele namen van personen die in de lijst van maart niet (meer) voorkomen. Misschien hadden zij na ontvangst van het aanritsgeld de benen genomen, een probleem waar men vaker last van had tijdens het wervingsproces.

Daarnaast wordt er een tweede lijst bewaard op een andere plek in het archief, die net als de officiële monsterrol is gedateerd op 14 maart 1689. Deze tweede lijst heeft een identieke tekst zoals die is te vinden in de officiële monsterrol. Het zal als kladlijst hebben gediend, want er staan twee personen op met de opmerking 'abs[ent]', die niet op de officiële monsterrol staan⁵.

Als de schrijfwijze van een naam in de onvolledige lijst uit februari of de kladlijst uit maart 1689 afwijkt van die in de officiële monsterrol, dan is die afwijkende naam in de transcriptie tussen rechte haken toegevoegd. De personen die waren aangesteld in de functie van jongen en solliciteur, worden overigens in geen enkele lijst bij naam genoemd.

H.J. (Herman) de Wit,
5 november 2012.

⁴ RHC Zuidoost Utrecht, Archief Stadsbestuur Rhenen 1337-1851, inv.nr. 160, d.d. 14.3.1689.

⁵ Ibidem, inv.nr. 159-A, d.d. (15)18.2.1689.

TRANSCRIPTIE

[Marge links] Monster Rolle van de Heer Dirck Klerck capiteijn ondert regiment van den Heere overste Deden⁶
Dirck Klerck Capiteijn
sijn jongen
Casparus Bothenius Lieutenant
sijn jongen
Henrick Johan [Jan] Thilo Vendrigh
sijn jongen
Henrick Meessen Sergeant
Jan Baers Sergeant
Lodewijck de Vries {
Willem van Cronenburgh { tamboers
Solliciteur

Wij Schout, Borgemeesteren, en Schepenen der Stadt Rhenen doen condit en certificeeren mits desen, dat op den 14^e deses maents Martij st: vet:⁷ voor ons gekompareert is den here Dirck Klerck Capitein onder 't regiment van den here Overste Deden, alhier sijne loop-plaetse hebbende, en heeft aen ons gepresenteert en verthoont

Casparus Bothenius, desselfs Lieutenant
Henrick Johan Thilo, Vendrigh
Henrick Meessen {
Jan Baers { Sergeanten
Lodewijck de Vries {
Willem van Cronenburgh { Tamboers

En bovendien noch de volgende personen sijnde gerangert in rijen en gelederen, tot sestigh int getall, sijnde alle gekleet uit eenderhande couleur; verklarende gemelte Capiteijn met solemnele eede deselve voor soldaten onder zijn Compagnie ten dienste vande Lande te hebben aengenomen, gelijk deselve, ons man voor man bij oproeping van haere naemen gepasse[er]t sijnde, 't selve also mede hebben erkent; en sijn de volgende,

Jan Loth Corporael
Huijbert Gerrits [Gerts] Corporael
Jan Voet Corporaell
Elart Magnus Rooth [Rhoot]
Johannes Cornelis
Wighman [Wieghman] Reijnders [Reinders]
Dirck Willem Klerck
Wijnant [Wijnandt] Verhuet [Verruet]
Cornelis Hermannus Klerck
10 Jurrien [Jurien] Baers
Gijsbert Jerefaes [Jerifaes]
Ysacq Henricks
Stoffel Jans van Blassum
Wijerus {Wijieris, Wijerts} Tonis [Teunis]
Teunis Teunis Drost
Willem Frans

⁶ De naam Deden is de verbastering van (Coenraad Willem Baron) van Dedem.

⁷ Het st: vet: verwijst naar de gebruikte kalender: *Stilo veteri* staat voor de oude (Juliaanse) tijdrekening.

- Teunis Henricks
 Claes Everts
 Johannes Sonnius
 20 Dirck Rem
 Cornelis de Fluijter
 Jan Brants
 Aert Jans
 Peter Willems
 Pieter Floris
 Pieter [Peter] Richart [Richaert]
 Claudi [Gloudij] Verge [Verje, Werge]
 Arent Jans
 30 Huijbert Jacobs
 Arien Aerts
 Gijsbert Cornelis
 Roelof Wessels
 Henrick [Hendrick] Dircks
 Jan de Karman [Kerman]
 Teunis van Holten
 Willem Teunis
 Peter Alerts
 Pieter Roelofs
 Enne Heepkens
 40 Henrick [Hendrick] Cornelis
 Hermen Gallentjens
 Jan Hermens
 Henrick [Hendrick] Jans
 Michiel Thomas [Tomas]
 Johannes Jans
 Sipke Egberts [Eghberts]
 Jan Jans
 Henrick [Hendrick] Hermens
 Leendert [Leonard] Bos
 50 Willem Dircks
 Joost Barents [Bernts]
 Jacobus Jacobs
 Jan Michiels Loots
 Jan Henrick [Hendricks] de Wilde
 David Lamberts
 Frans Ostellor
 Pieter Boschaert [Bochaert]
 Jan Mone
 Jan Jans Zurckze
 60 Arien van Krughten [Kruchten]

Toirconde is dese bij ons besegelt, en betiejckent op de 14 martij 1689

[getekent] absente Secretaris
 J: Kupius Borgemeester
 1689

[omslagvel] Monster Rolle van de Compagnie bij Heer Capiteijn Dirck Klerck